Uned 20 ii

Brechlyn Geneuol

Taflen Wybodaeth

Cyflwyniad

Mae sawl rhywogaeth o barasitiaid llyngyr yn byw yn y bibell gastroberfeddol a llwybr resbiradu gwartheg a defaid. Gwyddys bod un o'r rhain, *Dictyocaulus viviparous* (llyngyr yr ysgyfaint), yn achosi niwed o ran iechyd a niwed yn economaidd. Mae'n effeithio ar wartheg a defaid ar draws y byd.

Beth yw symptomau haint llyngyr yr ysgyfaint mewn gwartheg?

- Cynnydd yng nghyfradd resbiradol - mae dwywaith y normal yn bosibl
- Pesychu - yn amlwg wrth eu herlid
- Colli cyflwr, a hynny'n gyflym
- Niwmonia angheuol yn gallu datblygu, yn cael ei nodweddu gan ddiffyg anadl
- Mae lloi sy'n cael ymosodiad llym yn dangos cryn flinder wrth geisio anadlu digon o ocsigen, gyda'r geg yn agor ac yn ewynnu, a'r tafod wedi ei ymestyn.

Cylchred Bywyd Llyngyr yr Ysgyfaint

1. Gwartheg ifainc yn bwyta porfa wedi ei heintio
2. Larfau heintiol yn pasio i'r coluddyn bach
3. Larfau'n treiddio i wal y coluddyn a symud i'r ysgyfaint trwy'r pibellau gwaed
4. Larfau'n datblygu'n oedolion yng ngwagleoedd aer mwyaf yn yr ysgyfaint, ac maen nhw'n barod i ddechrau bridio 28 diwrnod ar ôl cael eu llyncu
5. Mae wyau *Dictyocaulus spp* yn deor yn yr ysgyfaint
6. Yn yr ysgyfaint mae'r larfau'n datblygu'n oedolion yn y pibellau aer. Mae'r llid a achosir gan y llyngyr, sydd oddeutu 7.5 cm o hyd, yn ysgogi'r ysgyfaint i gynhyrchu meintiau mawr o fwcws. Mae'r mwcws hwn yn ewynnu ac yn blocio'r pibellau aer wrth i'r llo ymdrechu i orfodi aer i mewn i'r ysgyfaint
7. Gall miloedd o larfau microsgopig gael eu pesychu i fyny a'u llyncu gan yr anifail
8. Mae larfau anaeddfed yn symud trwy'r perfeddyn ac yn dod allan yn y carthion i'r tir pori, lle maen nhw'n datblygu trwy ddau gyfnod larfaol mewn rhai dyddiau
9. Gall larfau'r cam olaf, sy'n awr yn heintiol, ymlusgo i fyny'r tir pori yn barod i'w bwyta
10. Mae gwartheg ifainc yn bwyta'r borfa halogedig.

Beth yw'r strategaethau atal sydd ar gael i'r ffermwr?

- Brechiad
- Polisi Tir Pori Glân

1. Brechiad

- Dyma'r dull rheoli gorau, mwyaf effeithiol

- Mae'r brechlyn yn frechlyn byw, wedi ei gynhyrchu o larfau arbelydredig
- Dylid cwblhau'r brechu o leiaf 2 wythnos cyn eu troi allan i bori (lloi ifainc)
- Mae brechlyn yn rhoi imiwnedd da iawn.

2. Polisi Tir Pori Glân

Golyga hyn sicrhau nad yw'r holl anifeiliaid ifainc sydd heb imiwnedd yn dod i gyswllt â larfau ar unrhyw adeg. Fodd bynnag, unwaith mae imiwnedd ganddynt, mae'r sialens gan y parasitiaid yn y tir pori'n help i gynnal yr imiwnedd.